

**MINN HDEJN IS-SALIB
SAL-QABAR
IN-NISA L-EWWEL
XHIEDA TAL-QAWMIEN
TA' KRISTU**

Fr Charles Buttigieg

*“Meta ghadda s-Sibt, Marija ta’ Magdala, Marija omm ġakbu, u Salome
xtraw xi fwejjah biex imorru jidilkuh bihom” (Mk 16:1)*

Interessanti l-fatt li l-ewwel xhieda tal-qawmien ta' Kristu huma n-nisa. L-ewwel persuni li dehrilhom Ģesù, saħansitra qabel l-appostli li kienu maqfula fil-biža' tagħhom, kienu proprju n-nisa, fejn fil-kultura Ebrajka x-xhieda tagħhom ma kinetx tgħodd. "Wara li qam mill-mewt filgħodu kmieni fl-ewwel jum tal-ġimgħa Ģesù deher l-ewwel lil Marija ta' Magdala, li minnha kien keċċa seba' xjaten." (Mk 16:9) Kienu n-nisa li baqgħu jakkompanjaw lil Ģesù sas-salib u kienu huma li akkompanjaw il-ġisem mejjet ħdejn il-qabar. Fi

kliem ieħor huma jkunu protagonist; bhal dik l-omm li wasslet biex twellet kreatura ġidida fid-dinja u b'hekk huma jkunu preżenti fil-misteru tal-qawmien ġdid.

Rispett u dinjità lill-Mara

Ġesù juri rispett u jagħti dinjità lill-mara, f'kultura fejn il-mara kienet għadha sottomessa għar-raġel (għalkemm fil-kultura Lhudja, il-mara kellha rispett kbir meta mqabbla ma' kulturi oħra). San Luqa jsemmi n-nisa twajba li marru wara Ģesù sabiex isegwuh ukoll: "... Kellu miegħu t-Tanax; u xi nisa

li kien fejjaqhom mill-ispirti ħażiena u mill-mard; Marija, li kienu jgħidulha ta' Magdala, li minnha kienu ħarġu seba' xjaten; Ĝwanna, mart Huża, prokuratur ta' Erodi; Susanna, u ħafna oħrajn, li kienu jaqduhom minn ġidhom." (Lq 8:1-3). Insibu fuq kollo d-djalogi ta' Ġesù man-nisa, li m'humiex ffit fil-vanġeli: il-mara Samaritana; Marta u Marija, l-ahwa ta' Lazzru; il-mara adultera; Marija Maddalena u diversi episodji oħra. L-ewwel xhieda tal-Qawmien ta' Kristu jkunu proprju n-nisa li marru sabiex jidilku l-ġisem mejjet ta' Ģesù wara li għadda

s-Sibt imma sabu l-‘qabar vojt’.

Nisa Qalbiena

L-erba’ evangeliisti kollha jsemmu l-presenza ta’ xi nisa twajba fit-triq tal-passjoni tal-Mulej. “Hemmhekk kien hemm īafna nisa jħarsu mill-bogħod, dawk stess li kienu mxew wara Ĝesù biex jaqdu sa minn meta kien għadu fil-Galilija, fosthom kien hemm Marija ta’ Magdala, Marija omm Ġakbu u Ĝużeppi u omm ulied Žebedew” (Mt 27:55-56). Kienu qalbiena għaliex kienu qiegħdin jakkompanjaw lil Ĝesù fil-waqqħat tiegħu, fiż-żebli, swat u t-tislib fuq is-salib. Ma bezgħux mis-suldati u ma bezgħux mil-Lhud. Hija l-imħabba li kellhom għal Kristu li ħadithom sa taħt is-salib.

L-Ewwel quddiem il-qabar

Jidher li n-nisa huma kuragġużi bizzżejjed biex joħorġu fil-beraħ u sabiex jagħtu qima xierqa lill-ġisem mejjet ta’ Ĝesù billi ma setgħux jidilku l-ġisem ta’ Ĝesù bil-fwejjaħ għax kien digħi daħal is-Sibt. Dawn huma n-nisa msemmija fil-rakkonti tal-qawmien fl-erba’ evangeliji.

i. Mark 16:1-8

In-nisa msemmija huma Marija l-Maddalena, Marija omm Ġakbu u Salome, li xtraw il-fwejjaħ sabiex jidilku l-ġisem ta’ Ĝesù (ara

Mk 16:1). X’hin daħlu fil-qabar huma raw żagħżugħ bilqiegħda li qalilhom sabiex ma jibżgħux u li Ĝesù kien qam u sabiex imorru jgħidu b'dan lid-dixxipli.

ii. Mark 16:9-20

F’dan ir-rakkont li nkomplu nsibu fil-vanġelu ta’ Marku, insibu lil Ĝesù wara li qam fl-ewwel jum tal-ġimġha, jidher l-ewwel lil Marija l-Maddalena. Hija marret u tat din l-ahħbar lid-dixxipli.

iii. Matthew 28:1-20

Hawnhekk insibu lil Marija l-Maddalena u Marija l-oħra li marru jaraw il-qabar wara s-Sibt mas-sebh ta’ l-ewwel jum tal-ġimġha. L-anġlu qal lin-nisa sabiex ma jibżgħux u li jmorru jgħidu b'dan lid-

dixxipli. B’kuntrast ta’ dak li nsibu fl-ewwel rakkont ta’ Marku, in-nisa kollhom biża’ imma b’ferħ kbir marru jiġru jagħtu l-ahħbar lid-dixxipli.

iv. Luqa 24

Luqa fejn in-nisa huma protagonisti fl-evangeliu tiegħi, isemmi lin-nisa; Marija l-Maddalena, Marija ta’ Ġakbu, Ĝwanna u oħrajn li ġew ħdejn il-qabar fl-ewwel jum tal-ġimġha kmieni īafna (ara Lq 24:10). Wieħed mill-irġiel jgħidilhom il-ġħala kienu qiegħdin ifittxu lil min hu ħaj qalb il-mejtin. In-nisa mbagħad reggħu lura u taw l-ahħbar lill-ħdax.

v. Ĝwanni 20 – 21

F’kap 20, Ĝwanni jgħid

li kien l-ewwel jum tal-ġimġħa, filgħodu, meta kien għadu d-dlam meta Marija l-Maddalena u persuna oħra ġew ħdejn il-qabar. Marija rat żewġ angli lebsin l-abjad bilqiegħda, u staqsewha l-ġħala kienet qed tibki. Hi kienet hasbet li kien serqu lil Ģesù. Ftit wara Ģesù jidher lil Marija l-Maddalena.

Minn dawn ir-rakkonti nsibu dejjem imsemmija lil Marija ta' Magdala. (ara Mk 16:9 u Lq 8:2) Hu fatt interessanti li n-nisa kien jafu fejn kien midfun Ģesù u dwar il-ġebla kbira tad-dahla tal-qabar. Dan ghaliex huma kien prezenti taht is-salib u akkumpanjaw ukoll id-difna ta' Ģesù fil-qabar tiegħu. “Dak in-nhar kien jum it-Thejjija, u s-Sibt kien ghoddju beda. In-nisa, li kien ġew mill-Galilija ma' Ģesù, marru wara Ġużeppi [minn Arimatija] u raw il-qabar u kif kien qiegħdu l-katavru; imbagħad reġgħu lura u ġejjew il-fwejjah u l-mirra. ...” (Lq 23:54-55)

L-Ewwel xhieda tal-Qawmien

In-nisa fil-berah jiġu jagħtu l-ahħbar lill-appostli magħluqa. In-nisa huma l-ewwel xhieda tal-qawmien ta' Ģesù: “Kien Marija ta' Magdala u ġwanna u Marija ta' Għakbu u n-nisa l-oħra li kellhom magħħom; huma kien li qalu b'dan lill-appostli. Imma d-diskors tagħhom

l-appostli stħajlu thewdin, u ma emmnuhomx” (Lq 24:10-11). Billi x-xhieda tagħhom ma tgħoddx imorru Pietru u ġwanni ħdejn il-qabar u raw u emmnu. Protagonista f'dawn l-episodji hija Marija ta' Madgħala kif naraw fil-pittura sabiha *Noli me Tangere* – ‘La tmissnix’, tal-pittur Laurent de la Hyre tas-sbatax-il seklu fil-mużew ta' Grenoble, fejn naraw lil Marija ttawwal idha biex tmiss lil Ģesù: “Ġesù jsejhilha: Marjam! Hi daret u qaltu bil-Lħudi: *Rabbuni*, jiġifieri, Mgħalleml. Ģesù qalilha: La tmissnix għax għadni ma tlajtx għand il-Missier; imma mur għand ġuti u għidilhom li se nitla' għand Missieri u Missierkom, Alla tiegħi u Alla tagħkom. Marija ta' Magdala marret għand id-dixxipli u tathom l-ahħbar: Rajt lill-Mulej... (Gw 20:16-18) Hija proprju l-ewwel li rat lil Gesu' ħaj rebbieħ fuq il-mewt qabel ma rawh l-istess apostoli, biex tagħti hija stess din l-ikbar ahħbar tajba.

Konklużjoni

Il-ferħ tal-qawmien mill-mewt jasal ukoll għand Marija. Ferħ li neħha d-dulur li ġarrbet, ferħ li kompla jseddaq il-fidi tagħha. Għalhekk anke Marija flimkien man-nisa u mal-appostli tkun hi ukoll habbara ta' din l-ahħbar it-tajba u dan bir-raġun bħala Omm il-Feddej u Sultana

tal-Appostli. Ejjew aħna wkoll bħal Marija, Marija ta' Magdala, in-nisa u fuq kollo l-appostli nkunu aħna wkoll habbara tal-qawmien ta' Kristu fil-ħajja tagħna.

Bibliografija

The New Jerome Biblical Commentary, R.E. Brown – J.A. Fitzmyer - R.E. Murphy (eds.), London 1993.

LEON-DUFOUR, X., *Resurrection and the Message of Easter*, New York 1975.

NICOLAS MARIE, J., *Teologia della Risurrezione*, Teologia e Filosofia 16, Città del Vaticano, 1989.

STOCK, K., *I racconti pasquali dei vangeli sinottici*, Pontificio Istituto Biblico, Roma 2002.